

Yttrande

Datum
2016-06-30
Handläggare
Staffan Danielsson
Kunskapsavd/Internationella enheten
Staffan.Danielsson@havochvatten.se

Dnr
01983-2016
Direkt
+46(0)106986841

Mottagare
Utrikesdepartementet
Ud.policyramverket@gov.se

Havs- och vattenmyndighetens yttrande över regeringens remiss "Policyramverk för det svenska utvecklingssamarbetet" (UD2016/09273/IU)

Generellt om policyramverket

Policyramverket har ett relevant och väl avvägt fokus på effektivitet, resultat och långsiktighet i utvecklingssamarbetet. Havs- och vattenmyndigheten ser positivt på det genomgående hållbarhetsfokuset, de tydliga gender- och konfliktförebyggande perspektiven.

Regeringens skrivelse beaktar den nya hållbarhetsagendan inom FN vilken tydligt pekar på vikten av holistiska angreppssätt. Avsnittet om hur de tematiska områdena är integrerade ser vi som mycket viktigt. Vi vill särskilt understyrka att hållbara akvatiska ekosystem, som också är ett mål i sig, är helt centralt för att kunna uppnå andra mål inom Agenda 2030, som t.ex. mål 1, 2, 5, 8, 10 och 12. Vi delar regeringens syn på den centrala roll som havs-, kust- och vattenresurser spelar för hållbar utveckling vilket också avspeglas i policyramverket. Kopplingen mellan förvaltningen av land och hav skulle dock kunna bli ännu tydligare. Se förslag kring omformulering under avsnitt 4 nedan.

Samverkan mellan olika politikområden och aktörer är en förutsättning för att genomförandet av Agenda 2030 ska bli framgångsrikt. Vi bejakar rollen som svenska myndigheter ges i policyramverket men vill särskilt påpeka att vi anser att länken till Politiken för global utveckling måste tydliggöras. Det kommer krävas ett långsiktigt och kontinuerligt nationellt arbete framöver för att Sverige ska kunna bidra till att målen i Agenda 2030 nås.

Vi anser att forskningens roll för hållbar resursförvaltning, inte enbart för utbildning, kan lyftas fram tydligare i policyramverket. Här har Sverige en stark position och kan bidra till att det framtida utvecklingssamarbetet blir baserat på bästa tillgängliga kunskap.

Specifika synpunkter

Avsnitt 2. Utvecklingsdagordningen i en föränderlig omvärld

Vi delar regeringens uppfattning att samverkan mellan olika politikområden och aktörer är en förutsättning för att genomförandet av Agenda 2030 ska bli framgångsrikt. Länken till Politiken för global utveckling är väsentlig.

Eftersom "Sendai Framework For Disaster Risk Reduction 2015-2030" ska beaktas i arbetet med Agenda 2030 kan det finnas anledning att notera att det knyter nära an till preventiva insatser i form av främjande av resiliens och grön infrastruktur mot riskreducering för översvämning (torka, storm, brand m.m). Vi konstaterar att det finns tydliga samband med främjande av ekosystemorienterad förvaltning och motståndskraftiga ekosystem.

Befolkningstillväxten kommer att leda till ett ökat tryck på naturresurser globalt. Detta kommer att påverka markanvändningen, men även användningen av havs- och vattenresurser. För att bättre reflektera det skulle fjärde meningen i andra stycket på sid 5 kunna lyda: "Sammantaget leder detta till ett ökat tryck på naturresurser, med stora förändringar i mark-, vatten- och havsanvändning som följd."

Miljöförstöring och klimatförändringar är centrala överlevnadsfrågor. Vi vill uppmärksamma att en god havs- och vattenmiljö leder till mer resilienta ekosystem, som både kan leverera ekosystemtjänster och bidra till klimatanpassning. Biologisk mångfald, ovan och under vattenytan, är en självklar förutsättning. Utvecklingen måste ske inom alla planetära gränser, inte bara ett urval av dem. Även om resilienta havs- och sötvattens ekosystem bidrar till mildrade effekter av klimatpåverkan behövs andra åtgärder för att minska påverkan och effekterna.

Vi delar regeringens bedömning av vikten av tillgång till rent vatten och godtagbara sanitära förhållanden. En stärkt vattenresursförvaltning är för många utvecklingsländer av hög prioritet för att kunna möta olika samhällsbehov av vattenresurser utan att äventyra vattenkvaliteten och de akvatiska ekosystemtjänsterna. Samtidigt krävs det anpassningsåtgärder för att bättre kunna begränsa effekter av klimatförändringarna

Förvaltningen av naturresurser kräver effektiva och transparenta institutioner som myndigheter och god kunskapsinhämtning.

Avsnitt 3. Perspektiv i det svenska utvecklingssamarbetet

Miljöperspektivet i det svenska utvecklingssamarbetet är viktigt. Som påpekats ovan är väl förvaldade och resilienta ekosystem en förutsättning för människors möjlighet till försörjning och utveckling.

Begreppet "planetära gränser" definieras inte i texten, men vi tolkar det enl. Rockström et al 2009¹. Att klimatfrågor ingår i miljömässigt hållbar utveckling är självklart anser vi men det blir snarare lite otydligt när det bryts ut; särskilt i formuleringen "miljö och klimatmässigt hållbar". På detta mer övergripande plan är alla planetära gränser viktiga.

Avsnittet om hur de tematiska områdena är integrerade ser vi som ett av de viktigaste. Vi vill särskilt understryka att hållbara akvatiska ekosystem, som är ett mål i sig, är helt centralt för att kunna uppnå andra mål inom Agenda 2030, exempelvis mål 1, 2, 5, 8 och 10.

Jämställdhetsaspekter är också viktiga i naturresursförvaltning. Ojämnt, icke jämställt och snedfördelat tillträde till naturresurser kan ge upphov till konflikter inom och mellan länder.

Avsnitt 4. Utvecklingssamarbetets tematiska inriktning

Vi delar regeringens syn på vikten av välfungerande, effektiva, rättssäkra och transparenta institutioner, däribland myndigheter. Det är ett nödvändigt villkor för långsiktigt hållbar förvaltning av naturresurser. Även det civila samhällets aktörer spelar en viktig roll.

Vi välkomnar särskilt att hav, kustvatten och akvatiska resurser tydligt lyfts fram och får en framträdande och relevant plats i utvecklingssamarbetet.

Vi föreslår att formuleringen på sid 18 om landbaserade ekosystem även bör gälla akvatiska, som då skulle lyda: "Sverige ska verka för en hållbar förvaltning av landbaserade och akvatiska ekosystem med ett hållbart nyttjande av ekosystemtjänster, hållbart brukande av naturresurser och bevarande av biologisk mångfald samt stödja en utveckling mot mer produktiva och hållbara produktionssystem". Kopplingen mellan ekosystemtjänster, livsmedelsproduktion, bevarande av biologisk mångfald och förvaltning skulle då bli ännu tydligare och överrensstämma bättre med beskrivningen på sid 19-20.

Vi delar också regeringens generella analys av det globala tillståndet för världens hav på sid 20, även om tillståndet varierar i tid och rum. Vi ser också positivt på förslaget att Sverige ska verka för att stärka multilaterala havsförvaltningssystem, vilket är en viktig och naturlig del av vår

¹ Rockström, J, et.al. 2009: Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity. Ecology and Society 14(2): 32

myndighets verksamhet. Inom detta område har vi också kunskap, erfarenhet och kompetens att bidra med.

Genom att mer aktivt delta i bl.a. multilaterala förvaltningsorganisationer kan Sverige bidra till utveckling i aktuella utvecklingsländer och regioner. Ett sådant deltagande kan ge Sverige överblick och god utgångspunkt för att kunna hjälpa att undvika, och samtidigt påtala, bristande samstämmighet mellan insatser, institutioner och politikområden samt stärka kopplingarna mellan dessa där så behövs.

I de multilaterala organisationerna kan också gemensamma normer och målsättningar utvecklas. Trots att många förvaltningsbeslut, som påverkar de ekosystemtjänster som vattenmiljöerna genererar, tas på en lokal nivå är de beroende av nationella och internationella **policier**. Om vilja och engagemang finns på den internationella arenan kan dessa ge tydliga redskap och riktlinjer till förvaltningen för att säkra välmående ekosystem och minska fattigdom. En stor utmaning är därför att säkerställa konsekventa **riktlinjer** mellan institutioner, sektorer, geografiska skalor och politikområden.

Regeringens syn på vattenbrist är relevant. Balansen mellan olika användningsområden och mellan olika geografiska områden är viktigt och vi ser positivt på att stärka och integrera vattenresursförvaltningen regionalt och lokalt. En sådan aspekt är vattenkraftsutbyggnaden som pågår i flera regioner, t.ex. i Mekong, Amazonas och Kongo². Vi och andra svenska aktörer har kompetens att bidra med i processer för att minska vattenkraftens negativa miljöaspekter. Vi anser att målkonflikten mellan vattenanvändning för storskalig vattenkraft å ena sidan, och användning för livsmedelsproduktion och biologisk mångfald å andra sidan, inte bör negligeras utan lyftas upp, belysas och diskuteras.

Vi välkomnar också att regeringen pekar på vikten av en väl fungerande miljöförvaltning och lagstiftning. Havs- och vattenmyndigheten instämmer även i regeringens analys att konfliktperspektivet är viktigt. Många svåra och långvariga konflikter om naturresurser har sin grund i en orättvis fördelning eller tillträde, vilket förstärks när resurserna blir allt mer begränsade på grund av miljöförstöring och klimatpåverkan. En ansvarsfull förvaltning och robusta förvaltningsinstitutioner utgör viktiga komponenter som kan bidra till att minska sådana konflikter.

Vi noterar att investeringar för ökad produktivitet lyfts fram i samband med internationell handel och hållbara investeringar och vi hoppas att regeringen med "ansvarsfulla investeringar" även avser "långsiktigt hållbara investeringar". Mål 12, i synnerhet 12.2, är ambitiöst. Det kommer att kräva

² Winemiller et al 2016. Balancing hydropower and biodiversity in the Amazon, Congo, and Mekong. Science vol 351 p 128-129.

likaledes ambitiösa genomförandeplaner för att nå målet. Sannolikt behövs även särskilda insatser för att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Vi delar regeringens uppfattning av vikten att investera i hållbart nyttjande av fiskeresurser för att utrota hunger, säkra tillgång till säker och näringsriktiga livsmedel samt öka människors möjligheter att ta sig ur fattigdom. För miljontals människor i fattiga kustregioner i Afrika och Asien utgör vildfångad fisk över hälften av proteinintaget. Fiske utgör också en av de största och viktigaste inkomstkällorna. Möjligheten till långsiktig tillgång till marina resurser, däribland fisk, är därför en av de viktigaste utvecklingsfrågorna.

Flera av utvecklingsmålen, som målen 1, 2, 6, 8, 13, 14 och 15, måste därför bli effektivt samordnade för att kunna leverera de så avgörande ekosystemtjänster som de akvatiska ekosystemen genererar.

Avsnitt 6. Centrala principer och utgångspunkter i svenskt utvecklingssamarbete

Vi anser generellt att policyramverket lyckas balansera effektivitet, resultat och långsiktighet.

FN har naturligtvis en framträdande och central roll i genomförandet av Agenda 2030 och det pågår utvecklingsrelevanta verksamheter utanför det som traditionellt kallas utvecklingsarbete. Sverige bör inte glömma att även driva utvecklingsfrågor inom diverse sektorer, inte minst i miljö- och fiskesektorn.

EU är en viktig aktör i sammanhanget och Sverige har genom sitt EU-medlemskap möjlighet att påverka EU:s agerande. Reformen av EU:s *"Policy Coherence for Development"* är en viktig möjlighet för utveckling av EU:s utvecklingssamarbete.

Avsnittet om samverkan är betydelsefullt och vi ser gärna ett nära samarbete mellan svenska miljömålsmyndigheter för att länka arbetet med de svenska miljömålen inklusive generationsmålet till Agenda 2030. God samverkan mellan det civila samhället, lokala aktörer, forskningsvärlden, och näringslivet är en nyckel till framgång och något vi måste sträva efter.

Beslut om detta yttrande har fattats av t.f. generaldirektören Maria Hellsten efter föredragning av avdelningschefen Anna Jöborn. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit enhetschefen Catarina Hedar, utredaren Staffan Danielsson samt utredaren Karin Bjerner.

Maria Hellsten

Anna Jöborn

Kopia till:

Miljö- och energidepartementet

Näringsdepartementet